

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Krzysztof Wesołowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. [...] w N.

przeciwko W. F.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 lipca 2022 r.,

zażalenia pozwanego na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 września 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

1. oddala zażalenie;

**2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego do orzeczenia kończącego postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 30 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego w T. z 23 marca 2021 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny ustalił, że do odpowiedzialności pozwanego, jako poręczyciela kwoty z uzupełnionego weksla *in blanco*, właściwe jest prawo austriackie, a nie – zastosowane przez Sąd Okręgowy – prawo polskie.

Sąd Apelacyjny przyjął jednocześnie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem dokonana przez ten Sąd ocena prawna ustalonego stanu faktycznego została wyznaczona zakresem norm obowiązujących w ustawodawstwie krajowym, które w sprawie nie miały zastosowania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego normy te dotyczyły podstawowych i niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy zagadnień, tj. zasad odpowiedzialności poręczyciela wekslowego, w tym ważności poręczenia, zakresu odpowiedzialności i zarzutów, jakie poręczycielowi przysługują.

Od ww. wyroku zażalenie złożył pozwany, który zarzucił naruszenie przepisów postępowania mogące mieć wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 386 § 4 k.p.c. poprzez uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo iż nie nastąpiło nierozpoznanie przez Sąd I Instancji istoty sprawy, podczas gdy należało w ramach postępowania przed Sądem II Instancji zwrócić się do Ministerstwa Sprawiedliwości o udzielenie tekstu prawa austriackiego i wyjaśnienie praktyki sądowej w zakresie poręczenia wekslowego, następnie ewentualnie uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie oraz wydać rozstrzygnięcie co do *meritum*;

- art. 386 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie w całości powództwa, podczas gdy najdalej idące zarzuty – naruszenia prawa materialnego, tj. art. 103 § 1 k.c. oraz 104 k.c. prowadzą do wniosku, że jednostronna czynność prawna uzupełnienia weksla dokonana została przez osobę nieumocowaną, co skutkuje nieważnością weksla, a w konsekwencji dla oddalenia powództwa nie jest konieczne badanie prawa materialnego odnoszącego się do osób podpisanych na wekslu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie podlegało oddaleniu jako niezasadne.

Zażalenie przewidziane w art. 394¹§1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem środka zaskarżenia. Nie służy on ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego, mającego zastosowanie w sprawie. Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy

w granicach tego przepisu nie zmierza ani do oceny zasadności żądania pozwu, ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska sądu II instancji co do prawidłowości zastosowania w sprawie przepisów prawa materialnego. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu II instancji ma służyć wyłącznie poddaniu kontroli, czy zostało ono prawidłowo wydane. Sąd Najwyższy ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego zamiast reformatoryjnego (zob. np. postanowienia SN z: 26 września 2014 r., IV CZ 49/14; 2 października 2014 r., IV CZ 54/14; 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18; 22 października 2020 r., IV CZ 63/20).

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji może nastąpić w razie nierozpoznania istoty sprawy przez ten sąd oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W sprawie miała zastosowanie pierwsza z wymienionych przesłanek, umożliwiającą wydanie sądowi odwoławczemu wyroku kasatoryjnego – nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy. Przepisy prawa nie definiują tej przesłanki. Choć wprowadza ona wyjątek od zasady, którą jest wydawanie przez sądy drugiej instancji wyroków reformatoryjnych, a co za tym idzie – nie podlegająca wykładni rozszerzającej, musi uwzględniać konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podnoszono, że nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu powyższego przepisu jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd I instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. np. postanowienia SN z: 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00; 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68; 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13; 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15; 7 kwietnia 2016 r., II CZ 6/16; 10 marca 2021 r., II CZ 63/20, 23 września 2016 r., II CZ 73/16; 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16).

Nierozpoznanie istoty sprawy obejmuje zatem m.in. sytuację niezbadania materialnej podstawy żądania objętego pozwem. Materialnoprawną podstawę żądania powoda wyznaczają, oprócz treści czynności prawnej będącej źródłem zobowiązania (w tym przypadku – podpisanie przez pozwanego weksla w charakterze poręczyciela), także inne determinanty, w tym, przede wszystkim, treść norm prawnych, właściwych dla danej czynności i stosunku prawnego z niej wynikającego. Nie jest możliwa ocena żądania powoda (rozpoznanie istoty sprawy) bez uprzedniego ustalenia, które normy prawa mają zastosowanie do określenia przesłanek i skutków danej czynności prawnej (innego zdarzenia prawnego), i odczytania, w procesie wykładni, ich właściwej treści. Ocena skutków czynności prawnej, dokonana na podstawie przepisów niemających w myśl reguł kolizyjnych zastosowania, prowadzić musi do uznania, że sąd nie rozpoznał istoty sprawy, nawet jeśli w prawidłowy sposób ustalił stan faktyczny sprawy i ustalił przedmiot samego żądania.

W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego. Nie można zatem zgodzić się ze skarżącym, że błąd Sądu pierwszej instancji powinien być naprawiony przez Sąd odwoławczy, bowiem Sąd ten wówczas jako pierwszy zastosowałby przepisy właściwe dla oceny skutków zdarzeń prawnie relewantnych. Ustalenie właściwego prawa determinuje dalsze czynności podejmowane przez sąd w sprawie, odnoszące się do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Być może również te czynności podjęte zostałyby po raz pierwszy przez Sąd odwoławczy. Rzeczywiste rozpoznanie sprawy ograniczyłoby się w sytuacji oczekiwanej przez skarżącego do jednej instancji. Skorzystanie w takim wypadku z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji.

Powstała w sprawie sytuacja procesowa prawidłowo zatem została zakwalifikowana przez Sąd Apelacyjny jako zaniechanie zbadania materialnej podstawy żądania. Przyjmując, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, Sąd Apelacyjny nie naruszył art. 386 § 4 k.p.c.

Jeśli chodzi o drugi z zarzutów zażalenia, to skarżący oczekuje od Sądu Najwyższego oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, koncentrując się na podważaniu merytorycznych podstaw wydanego wyroku w zakresie, w jakim Sąd ten wskazał na konieczność zbadania charakteru prawnego czynności, jaką jest wystawienie weksla. Takie oczekiwanie wynika z błędnego pojmowania charakteru wniesionego środka odwoławczego, który, jak wyżej wyjaśniono, nie służy do oceny zaprezentowanego przez Sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego, mającego zastosowanie w sprawie. Zarzuty wskazujące na potrzebę odmiennego rozwiązania problemów materialnoprawnych, usuwają się spod kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym (zob. postanowienie SN z 30 czerwca 2021 r., III CZ 17/21).

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ oraz art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]